

Péntek Imre és a Pannon Tükör

Hamar bebizonyosodott, hogy kiváló döntést hoztak Zala megye kulturális életének irányítói (főként az akkori alelnök, Garamvölgyi György), amikor 2003-ban Zalaegerszegre csábították Péntek Imrét. A legnagyobb „vidéki urbanus” ekkorra már nemcsak a kortárs magyar költészet meghatározó alakjává vált, de a szombathelyi Életünknel és a miskolci Napjainknál szerzett tapasztalatokból építkezve túl volt az Árgus elindításán, országosan jegyzett fórummá tételén és a körülötte holdudvarként kialakított műhely megszervezésén. Közel tizenhárom esztendőnyi megfeszített munkát követően – melynek során nemcsak Fejér megye kulturális életének motorja volt, számos fiatal tehetséget indított el a pályán, de kinevelte a Bástya és a Vár folyóiratok későbbi szerkesztőit is – elvileg egy hibás döntés miatt (melyet egyébként, durvábban, Pék Pál is elkövetett a Pannon Tükör élén) kellett elhagynia harmadik gyermekét. Az irodalmi-művészeti közegteremtés, az értékalkotás „elismerésként” és a városi, megyei megbecsülés ellentételezéséért (az értékek átértékelődésének, leértékelődésének éveit írtuk), volt olyan, mára méltán ismeretlen „katona” is, aki egyenesen a „rombolás mesterének” nevezte. S lám: az idő őt igazolta, az egykori „megmondók” elszálltak a madarakkal, a tehetségtelenek kihulltak az idő, az emlékezet rostáján. Előtte persze gondosan szétverve a műhelyt, szellemileg lezüllesztve, majd tönkretéve az Árgust, mellyel az a csoda is megtörtént utolsó, női magazin vastagságú számaiban, hogy székesfehérvári író, költőt sem közölt. Hát igen: „az igénytelenség is lehet igény”. Akkor, ott, azoknak ezt is lehetett...

Zala megye és különösen Zalaegerszeg tárt karokkal várta. Ide járt gimnáziumba, s rövid ideig tanított is a városban – de e kettőre, hozzám hasonlóan, ő sem különösebben büszke. Inkább talán a kihívás vonzotta, a lehetőség (akárcsak korábban Rusztot – bár Imre zalaiként „visszatért”), hogy itt teremtsen meg, ami másutt nem sikerült, nem sikerülhetett. Nehéz helyzetben vette át a Pannon Tükört és kapcsolódott be a kultúraszervezésbe. Mint ismeretes (vagy nem): megyénkben a Festetics-mecenatúra időszakától a Pannon Tükör indulásáig tartó majd kétszáz évben nem volt számottevő irodalmi élet. A helyi alkotókat a kortárs kritika negligálta, legfeljebb az alapos irodalomtörténetek jegyzetanyagába kerültek be, a neves szülöttek (Keresztury, Fejtő, Bertha Bulcsu) egy-egy röpké látogatástól eltekintve nem tartották fontosnak visszatérni – Zala fehér folt volt a magyar irodalom térképén. Hic sunt leones (Itt oroszlanok vannak) – írták az ilyen helyekről a középkori világbábrázolásokon.

Péntek Imre a Pannon Tükör alapító atyái közé tartozott. Azért nem ő lett kezdettől a főszerkesztő, mert ekkor már az Árgusnál töltötte be ezt a pozíciót. Pék Pál erős lapot csinált, igyekezett biztos kézzel távol tartani a folyóirattól a rendre szorgosan jelentkező dilettánsokat. Távozása után – melynek körülményeire ehelyütt nem szeretnék kitérni – Czupi Gyula érdeme nem a minőség fenntartása, inkább a Pannon Tükör megjelenési folytonosságának biztosítása volt. A viszonylagos műhelymunkát a Zalai Írók Egyesülete különböző városi tagozatainak többé-kevésbé rendszeres összejövetele jelentették ebben az időszakban.

Péntek Imre nemcsak a székesfehérvári „testvérlep” főszerkesztőjeként ápolt kezdettől fogva jó kapcsolatot a Pannon Tükör szerkesztőségével, közölte a helyi szerzőket, biztosított nekik bemutatkozási lehetőséget, vett részt zalai irodalmi rendezvényeken, de az 1995-ös próbaszámtól kezdve munkatársa is volt a lapnak. Az első igazi évfolyamtól (az ezredfordulóig) főmunkatárs, *Kisasszonyok emléke*, *Pitypangos dal* című versei itt jelentek meg, *Kényszer és képzetek* kötete kapcsán Lackner László írt „szubjektív vázlatot”. A következő esztendőben a 4. szám Kilencek-összeállításában a *Vigasztaló* kéziratos változata, a 6.-ban a *Beöltöztetni* szövege szerepelt. 2000 végétől újra munkatárs lett, s az évi utolsó, összevont számban (ezt már Czupi Gyula jegyezte főszerkesztőként) Major-Zala Lajosról közölt alapos, költészetét, irodalmi szervezőmunkáját elemző írást. Emellett az általa szerkesztett köteteket is rendre szemlélte a lap.

Zalaegerszegre költözve, miután a Zalai Írók Egyesülete elnökévé választotta, 2003 nyarától már ő a Pannon Tükör főszerkesztője. Feladata nem volt egyszerű, hiszen mindössze négy hónapja maradt az évi négy lapszám összeállítására. A szerkesztőségi szoba a Deák Ferenc Megyei Könyvtár alagsorában került kialakításra, ahol az intézmény jelenlegi vezetése ma, szorgos hangyaként, a Gyurcsány-féle öszödi beszédet „retorikai csúcsteljesítmény”-nek nevező, vegyes megítélésű író életmű-morzsaít gyűjtögeti.

Az első lapszám – *Folyamatosság és megújulás* címet viselő – szeptember 11.-i keltezésű beköszöntőjében az új főszerkesztő a minőségi sokszínűség, arányaiban pedig a helyi, a regionális és az egyetemes egészséges hármassága mellett tett hitet. S a színvonalas tartalom igazodott az elképzelésekhez, hiszen olyan szerzők írásai jelentek meg ekkor, mint Pomogáts Béla, Határ Győző, Angyal Mária, Szöcs Géza, vagy (a versrovatot gondozó) Szálinger Balázs, mellettük pedig fiatalok, illetve a történelmi Zala megye alkotói. Utóbbiak közül Bence Lajos a második számtól főszerkesztő-helyettes, ami meghatározó, egyszersmind szimbolikus gesztus volt a muravidéki írók, költők felé. Emellett a rovatok felosztásában is már kezdettől fogva megmutatkozott az a hármasság (szépirodalom-tanulmány, kritika-társművészetek /korábban: testvérműzsák/), ami napjainkig jellemzi, szervezi a folyóiratot. Megmaradtak az időről-időre költött tematikus összeállítások is: a második félévi számban például a 200 esztendeje született Deák Ferenc tiszteletére keletkezett és a XI. Balatonfüredi Quasimodo Költőversenyen díjazott szövegekből olvasható válogatás.

Én az egyetemet befejezve, szintén 2003-ban tértem vissza Zalaegerszegre, miközben Veszprémben leendő újságírókat tanítottam, Pécsen pedig doktori tanulmányaimat végeztem. Jelen voltam a nyitószám bemutatóján az egykori Megyei Művelődési Központban, ahol Péntek Imre elmondta: a szépirodalom szinte „megterem” magától, ám nagy szükség lenne színvonalas tanulmányokra, s főként kritikákra. Emlékeim szerint október elején kerestem fel a könyvtárbeli szerkesztőségi szobában, elmondtam, hogy ki vagyok, mivel foglalkozom. Nekem úgy rémlik, kezdettől tegeződünk, ő úgy szokta mesélni, Imre bácsiztam és megígértem, majd én megoldom a problémát. Addigi publikációim, illetve Bécsy Tamás és Kalmár Zoltán ajánló szavai elég referenciának bizonyultak. Pillanatok alatt barátokká, szövetséges harcostársakká váltunk, s ami még fontosabb: a tanítványává fogadott. Mindazt, amit a folyóirat- és könyvszerkesztésről tudok, tőle, általa tudom, és megismertem rendkívül kiterjedt kulturális kapcsolatrendszerének számos, meghatározó tagját is. A következő számtól a tanulmány, kritika rovat vezetője, 2007-től a Pannon Tükör főszerkesztő-helyettese, majd a Zalai Írók Egyesülete helyébe lépett Pannon Írók Társasága alelnöke lettem. 2005 óta – Horváth M. Zoltán tervezői és egy ideig Lackner László ügyvezetői munkáját leszámítva – az összeállítástól a korrektúrázason át a szállításig, bemutatásig és népszerűsítésig mindent ketten csinálunk a lapnál. S sokszor irigykedve tekintünk azokra a gazdagabb folyóiratokra, ahol még titkárnőre, esetleg teli hűtőszekrényre, bőrfotelre is telik. „Ne aggódj – szokta mondani ilyenkor –, a dinoszauruszok kihalását is a kicsi, fürgé állatok élték túl.”

Az új arculat építését a zalai városokban kezdtük. Akkoriban még hihetlenebb energiái voltak: mindenhova személyesen elment, ahova hívták, legyen szó közönségtalálkozóról, lap- vagy könyvbemutatóról. Először talán Nagykanizsán voltam vele, ahol egy összejövetelen körülbelül ötven „mérsékelt tehetség” dugdosta orrunk alá közlésre szánt kéziratát. Ahogy Pék Palit, Imrét is csodáltam, milyen zseniálisan tudja leszerelni a dilettánsokat. Ma, közel egy évtized távlatából úgy látom: erőfeszítéseink félsikereket hoztak. Noha mindig igyekeztünk a megyén belül is megteremteni a megfelelő arányokat, nem mindenhol élnek költők és nem mindenhol írnak remekműveket. Zalaegerszeget nemcsak a magyar, de – elsősorban az utóbbi időszak eredményeinek és az Európai Költői Tornának köszönhetően – az európai irodalom térképére is fel tudtuk írni. Nagykanizsa belesüllyedt a helyi antológia körének amatőrizmusaiba, úgy, hogy néhány jó tanulmányíró, esszéista mellett Pék Pál halálát követően Szoliva János maradt ott az egyetlen közlésre érdemes költő. Az pedig (pipái és hanglemezei elhelyezése ellenére) már az alapító főszerkesztő emlékének is megcsúfolása, hogy a város nem támogatja az ott alapított országos folyóiratot. Keszthelyen, miközben a Balatoni Múzeummal kiváló az együttműködésünk, a kultúrabarát könyvtárigazgató igyekszik minél

jobban eldugni az olvasók elől a lapot (be talán csak nem gyűjt vele?!). Hévíz a lokális folyóirat támogatását tartja fontosnak, a Pannon Tükört csak a Csokonai Társaság összefogásával tudtuk bemutatni. Lentiben szívesen látnak bennünket, Zalaszentgróton egyszer jártunk, Letenyével, Pacsával és Zalakarossal pedig semmilyen kapcsolatunk nincs. Külön öröm viszont, hogy az olvasást népszerűsítő programok keretében számos zalai kistelepülésre tudtuk elvinni a lapot és ezek a találkozók rendre nagy érdeklődésnek örvendtek.

Az Írószövetség mellett (ahol legutóbb a folyóirat fennállásának 15. évfordulóját ünnepeltük) helyi baráti lapok, szerzőink, vagy gondos irodalomszervezők meghívására több alkalommal szerepeltünk Győrben, Kaposváron, Székesfehérváron és elvélve a Dunántúl más, nagyobb városaiban.

Fontos megemlíteni a határon túli irodalmi kapcsolatok alakítását is. Péntek Imre szervezőmunkájának köszönhetően lehetőségünk nyílt bemutatni a Pannon Tükört (egy horvát műfordítás-összeállítás kapcsán) Zágrábban, (a Csokonai Társasággal) Bécsben és Marosvásárhelyen a Látó színpadán, kiváló, élő együttműködésünk van Lendvával, valamint a maribori, vajdasági és csíkszeredai irodalmi műhelyekkel. A 2004/2. számtól nagyjából, ha a később átalakult szerkesztői kör és a szerkesztőbizottság nem is, a rovatok többé-kevésbé állandósultak: Pék Pál, majd Tóth Imre lett a vers-, Péntek Imre, aztán Somogyi Zoltán a próza-, én a tanulmány, kritika, Horváth M. Zoltán a képzőművészeti, Király László a zenei, Ferencz e. Győző a mára megszűnt helytörténeti, Tóth Imre, majd Kaj Ádám a fiatalok, pályakezdők rovat vezetője. A lokális-regionális-egyetemes említett hármasságát megtartva sikerült kibővíteni a szerzői kört, több kiváló alkotót is megnyerni, miközben összeállításokat közöltünk például kortárs szlovén és horvát költők verseinek magyar fordításaiból, a japán művészetről, Keresztury Dezső, József Attila, Degré Alajos és Takáts Gyula születésének 100., Zala György születésének 150. évfordulója alkalmából, megemlékeztünk 1956 zalai eseményeiről, eltávozott barátainkról: Pék Pálról, Utassy Józsefről és Sobor Antalról, köszöntöttük a negyedszázados Hevesi Sándor Színházat és a 75 éves Németh János keramikusművészt és egy teljes egészében a nőalkotóknak szentelt számot is kiadtunk.

Imrének, akárcsak az Árgusnál, gondja volt a tehetség gondozásra is: Tóth Imre, Turbuly Lilla, Karáth Anita mára országosan publikáló költőkké érték, felfedezte a keszthelyi Kara Kocsis Gabriellát, Lángi Pétert és Somogyi Zoltánt, kiadta Kaj Ádám vagy Soós József kötetét. Az általa tartott rendhagyó órák egyike után jelentkezett Farkas Balázs, s a lendvai MNMI-vel közösen szervezett Ifjúsági Pannónia írótáborban tűnt fel Török Ádám, Szakony Dorina vagy Horváth Márk.

Amellett, hogy a Pannon Tükör élén eltöltött közel egy évtized alatt – az említettekén túl – számos más szerzőnek is szerkesztett könyvet, írt hozzájuk fülszöveget, a Vitrin Egyesület titkáraként pedig képzőművészeti kiadványok (köztük Németh János albumának) megjelenését segítette, több száz irodalmi rendezvény (évente a könyvhét eseményeinek is) szervezője, házigazdája vagy éppen vendége volt megyszerte, kötelességének érezte, hogy színvonalas írásaival folyamatosan jelen legyen a lapban is (egyedül a 2004/5. számban nem publikált). A legutóbbi időszakig egyebek közt itt jelentek meg különböző témájú esszéi, Deák Ferenc életéről, József Attila és Szántó Judit kapcsolatáról, illetve a zalaegerszegi 56-os történekekről írt dokumentumjátéka, *gyönyörök (kert)helyisége* és *Segesvári töredék* című versei, kritikái Császár Dezső, Göncz László, Karay Lajos, Püski Sándor, Chak István, Kabdebó Tamás, Geresits Gizella, Nagy Zsuzsa, Győri László, Halász Albert, Tunyogi Csapó Gábor, L. Simon László, Cséby Géza, Iancu Laura, Markó Béla, Szálinger Balázs, Szoliva János, Fekete György könyveiről, a pályatárs, Utassy Józsefről, Bence Lajosról írt arcképvázlata, valamint képzőművészeti, színházi tárgyú elemzései.

Végül: 2003 óta Imrének két saját verseskötete is napvilágot látott, a 2009-es könyvhétre a *félrebeszéd* (a Pannon Tükör Könyvek sorozatában) – melynek szerkesztése kellemes elfoglaltságot jelentett számomra – az ideire pedig a *Hajtűkanyar* című (a Magyar Napló Kiadó gondozásában). Két, talán mindkettőben olvasható vers keletkezése kapcsán is kitűnt, milyen kiváló költő. 2005-ben élénken foglalkoztatta a példaképnek, követendő mintának tekintett József Attila születésének kerek évfordulója. Ekkor írta

többek között *Viaszrózsák egy szerelemre* című, fentebb említett dramatikus szövegét is. Aztán 2007-ben megjelent a lendvai kórház pszichiátere és egyébként izgalmas esszéista, Hagymás István A mitikus József Attila című könyve, melyben a tragikus sorsú alkotó életének és oeuvre-ének szinkronicitásait mutatja be a szerző. Imrére olyan erős hatást tett a kötet (is), hogy év vége felé egy vasárnap este felhívott: annak nyomán írt egy verset, olvassam el. Az egyik sörözőben találkoztunk és mikor kezembe nyomta a gépelt lapot, mindjárt kitetszett, milyen szép, erőteljes, ugyanakkor fájdalmasan igaz sorokat írt:

„Kedves Attila, ami hiányzott –
elmondhatnád – de most már mindegy –,
Magyarország térképe immár
kimoshatatlan, véres inged.

Bújócska a sorompónál –
mint a gyerek, ki holtig játszik...
Sínek, utak keresztjén fekszel
egészen a feltámadásig.”

Különböző szerzői esteken, író-olvasó találkozókra, ha én beszélgetek vele, mindig kérem, hogy ez legyen az egyik vers, amit felolvas. De a másik eset is hasonló. Győrben a Radnóti évforduló kapcsán a díszterembe közös felolvasásra hívták meg a Radnóti-díjas költőket és a helyi fiatal alkotókat (ő annak idején az Éjféli pályaudvarért kapta). Úgy emlékszem, útközben odafele nem mutatta meg az „ünnepi” szöveget. Csak amikor szólították és a dobogón állva, az ilyenkor kötelező, vagy inkább megszokott, hommage-jellegű írás helyett mindannyian meghallgattuk tőle a *Rögtönzés egy razglednicára*, kemény, röggként kopogó, vádló szavait, akkor vált nyilvánvalóvá, hogy ott akkor másnak már nem érdemes felolvasni. Talán nem véletlen, hogy 2009-ben ezzel a verssel zártuk a *félrebeszéd* kötetet.

Kedves Imre!

Rendkívül megtisztelő és örömteli volt együtt dolgozni veled az elmúlt tíz évben. Megköszönve mindazt a szépet és jót, amit eddig kaptam tőled és nagyon boldog 70. születésnapot kívánva, remélem, sok hasonló közös évtized adatik még, aminek a végén egy pohár lentihegyi borral, baráti társaságban téged ünnepelhetünk!